

**CENTRALA POLSKICH
SZKÓŁ DOKSZTAŁCAJĄCYCH
W AMERYCE**

POLISH SUPPLEMENTARY
SCHOOL COUNCIL OF AMERICA

4/2023

KWARTALNIK / QUARTERLY
DRUK ISSN 2470-6167
ONLINE ISSN 2470-6175
NAKŁAD 300 EGZ.

Z teki Asystenta

DODATEK DO KWARTALNIKA ASYSTENT #32

Edukacja wczesnoszkolna

- 3 Zimowe zagadki
Barbara Kosmowska
- 4 Rebusy
Aneta Matyszczyk
- 6 Propozycja lekcji związanych
ze Świętami Bożego Narodzenia
Lucyna Bzowska

Zestaw ćwiczeń interaktywnych

- 10 Ćwiczenia interaktywne – Boże
Narodzenie i pory roku
Lucyna Bzowska

Język polski

- 11 Władysław Stanisław Reymont
„Chłopi”
Joanna Balcerzyk

Historia

- 17 Niepodległa II Rzeczpospolita
Agata Szeska
- 20 Kobiety w walce o niepodległość
Polski – Aleksandra, Wanda
i Jadwiga Piłsudskie
Iwona Korga

Geografia

- 24 Usługi komunikacyjne –
transport w Polsce
Dorota Nagórska

Katecheza

- 28 Adwent
Krzysztof Gospodarzec

Metodyczny niezbędnik do ćwiczeń z tekstem literackim

- 31 Poezja na lekcjach języka
polskiego. Konspekt zajęć na
podstawie wiersza „Przygody dla
ochłody” Barbary Kosmowskiej
Laura Migas-Puch

Uczniowie piszą

- 33 Uczniowie o Mikołaju Koperniku

Recenzje

- 34 Szczęśliwej drogi do
Betlejem... z książką
Agnieszka Halubiec

Drodzy Czytelnicy!

To już ostatni dodatek do „Asystenta” w tym roku. Pozostając w świątecznym nastroju, polecamy Państwu kolejne materiały metodyczne.

Dla najmłodszych jak zwykle porcja zagadek i rebusów oraz pomysły na lekcje związane ze świętami Bożego Narodzenia. Proponujemy również ćwiczenia interaktywne o zimie.

Zainspirowani nowym filmem „Chłopi”, przygotowaliśmy lekcję języka polskiego, która pomoże zrozumieć uczniom, dlaczego za tę powieść Władysław Stanisław Reymont otrzymał Nagrodę Nobla, oraz przygotuje ich do obejrzenia filmu – polskiego kandydata do Oscara. Zapraszamy na święta do Borynów. Z kolei konspekty lekcji historii nawiązują do niedawnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości 11 listopada 1918 roku. Jeden z nich dotyczy sytuacji w II Rzeczypospolitej, a drugi tego, jaką rolę w kształtowaniu się nowego państwa odegrały kobiety, zwłaszcza te najbliższe Józefowi Piłsudskiemu. Lekcja geografii zaś to próba objaśnienia młodzieży funkcji transportu w Polsce i skomplikowanego zagadnienia usług

komunikacyjnych. Konspekt katechezy tym razem został poświęcony adwentowi. Uczniowie dowiedzą się, jaką rolę odgrywa ten okres w liturgii Kościoła i jak najlepiej przygotować się do świąt. Będą mieli też okazję zaprojektować własną kartkę świąteczną.

Po raz czwarty zachęcamy do skorzystania z naszego metodycznego niezbędnika do zajęć z języka polskiego, w którym znaleźć można porady, jak wykorzystać na lekcji tekst poetycki drukowany na łamach naszego pisma. A w dziale „Uczniowie piszą” tym razem słów kilka o Koperniku, patronie kończącego się roku 2023.

Na zakończenie w drogę do Betlejem zabierze Państwa Agnieszka Hałubiec, która podzieli się swoimi przemyśleniami na temat książki Ernesta Brylla „Betlejem” i wprowadzi w świąteczny nastrój.

Ze świątecznymi pozdrowieniami i nadzieją na spotkania w kolejnych numerach.

Zespół redakcyjny „Asystenta”

Redaktor naczelna
Renata Jujka

Redaktor prowadząca
Joanna Balcerzyk

Redaktor ds. literackich
Barbara Kosmowska

Zespół redakcyjny
Aneta Matyszczyk, Elizabeth Laskowski

Oprawa graficzna, skład
Katarzyna Wilusz

Redakcja i korekta
Daniela Podlawska, Katarzyna Wilusz

Banki zdjęć
www.pexels.com, pl.freepik.com, icons8.com,
depositphotos.com, stock.adobe.com

Okładka książki
dzięki uprzejmości Wydawnictwa Zysk i S-ka

Druk
PPU Boxpol Sp. z o.o., ul. Wiejska 28,
76-200 Stupsk, Polska, tel. +48 59 8424371,
e-mail: druk@boxpol.pl, www.boxpol.pl

Zamówienia
Wioletta Jusinska, wjusinska@yahoo.com,
119 Kingswood Dr Naugatuck, CT06770

Promocja
Aneta Matyszczyk

Wydawca
Centrala Polskich Szkół Doksztalających
w Ameryce

Czasopismo „Asystent” wydaje Centrala Polskich Szkół Doksztalających w Ameryce zgodnie z podjętą Uchwałą w 2015 r., na mocy której powołano zespół redakcyjny.

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych i zastrzega sobie prawo do redagowania, skracania i adiustacji nadesłanych tekstów.

Materiały do numeru na I kwartał przyjmowane są do 15 stycznia, na II kwartał — do 15 kwietnia, na III kwartał — do 15 lipca, na IV kwartał — do 15 października.

Redakcja nie odpowiada za treść ogłoszeń, zamieszczonych reklam i materiałów promocyjnych.

Opinie zawarte w nadesłanych tekstach są opiniami ich autorów i nie muszą odzwierciedlać stanowiska Zarządu CPSD.

Przedruki z kwartalnika „Asystent” dozwolone są wyłącznie za uprzednią pisemną zgodą Wydawcy.

 **KANCELARIA PREZESA
RADY MINISTRÓW**

Projekt finansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach zadania publicznego dotyczącego pomocy Polonii i Polakom za granicą. Umowa nr 707/DWPP/23.

Publikacja wyraża jedynie poglądy autorów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

Zimowe zagadki

Barbara Kosmowska

Barbara Kosmowska – dr filologii polskiej, literaturoznawczyni, pisarka, laureatka wielu ogólnopolskich nagród za twórczość dla dzieci i młodzieży. Jej książki znalazły się w kanonie lektur szkolnych w Polsce i Ukrainie.

1.

Kiedy przychodzą zimowe święta,
każdy pamięta o obrzędach.
Znamy wszyscy muzyczne obrzędy,
bo w święta zawsze śpiewamy...

2.

Bez niego nie ma Wigilii i wie to każda z matek
Dlatego na domowników zawsze czeka...

3.

Co mieć musimy,
koleżdy, koleżanki,
By zimą zjechać z górki?
Musimy mieć...
Czasami też...

5.

Jest takie miejsce, gdzie dzieci szaleją,
Kręcą się w koło, śmiejąc wesoło.
Co rusz ktoś upadnie lub stanie bezradnie,
Lecz szybko wstaje, dalej tańczy ładnie.
Choć to bardzo dziwne, bo tam strasznie ślisko!
I wie już każde dziecko, że to...

6.

Jest najbardziej magicznym drzewkiem i to na całym świecie.
Kochają je dorośli, bardziej jeszcze dzieci.
Przybywa zawsze na święta i mieszka razem z nami,
I pod nim znajdujemy paczuszki z prezentami.
To wielka przyjaciółka każdej córeczki i synka.
Już wiemy, co to za drzewko?
Nasza świąteczna...

4.

Zimą często pilnuje naszego podwórka.
Jest zimny jak sopelek i biały jak chmurka.
Ma nos z marchewki, na szyi gałganek
To przez dzieci lepiony zimowoy...

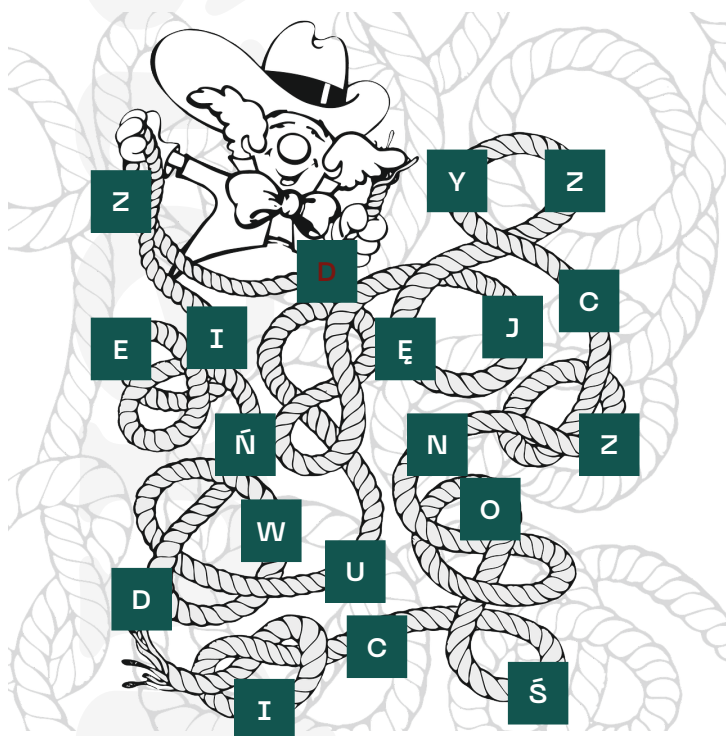
Aneta Matyszczyk

Aneta Matyszczyk – nauczycielka w Polskiej Szkole Sobotniej im. bł. ks. Jerzego Popiełuszki w Derby CT/USA. Rzecznik prasowy CPSD w NY.

1. Pomóż klaunowi rozplątać sznurek. Z zebranych po drodze liter ułóżysz hasło Rebusów-Zgadusów.

D														

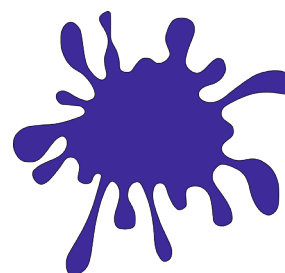

Rebusy

2. Czy dobrze znasz polskie bajki? Sprawdź swoją wiedzę.

A. Kto jest autorem „Akademii Pana Kleksa”?

- a) Jan Brzechwa
- b) Kornel Makuszyński
- c) Maria Konopnicka

B. Jaką nazwę nosiło poszukiwane przez Koziołka Matolka miejsce, w którym, jak mówi bajka, podkuwano kozy?

- a) Kozienice
- b) Pacanów
- c) Kozia Wólka

C. Jak miała na imię dziewczynka, która ulepiła tytułowego Plastusia?

- a) Basia
- b) Zosia
- c) Tosia

D. Kim jest Don Pedro de Pommidore z bajki „Porwanie Baltazara Gąbki”?

- a) profesorem
- b) kucharzem
- c) szpiegiem

2. Odgadnij rebusy. Rozwiązaniem są nazwy artykułów gospodarstwa domowego.

1. Służy do prasowania

 ŻE + S=Z + KO

2. Domowe okienko na świat

 TE + + IZOR

3. Elektryczny w kuchni

 MIK +

4. Do robienia grzanek

 TO +

5. Część kuchenki, którą nagrzewa się do odpowiedniej temperatury

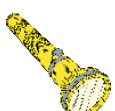

 Z=NIK

6. Inaczej kuchenka mikrofalowa

 + FON + E=ÓWKA

7. Przyda się po umyciu włosów

 SU + LAT=SZ

8. Czyści dywany

 OD + B=K + CZ

9. Automatyczna z bębmem

 LA = PRA

Propozycja lekcji związanych ze Świętami Bożego Narodzenia

Lucyna Bzowska

Lucyna Bzowska – prezes PSPiA KLANZA Oddział w Bogatyni oraz wiceprezes Fundacji Edu-SEN. Wdraża pedagogikę zabawy w proces dydaktyczny i wychowawczy. Szkoli nauczycieli polskich i polonijnych. Autorka publikacji dla nauczycieli klas I–III.

Święta Bożego Narodzenia to magiczny czas uwielbiany przez dzieci. Świat staje się lepszy, piękniejszy i tajemniczy. Migają kolorowe światełka, a w domach unosi się zapach pierników i choinki. Dla dzieci to przede wszystkim czas oczekiwania na przyście Świętego Mikołaja i wymarzone prezenty.

W naszych klasach to też bardzo ważny moment. Warto tak przygotować zajęcia, aby w świątecznym klimacie zrealizować założone cele.

Dzieci uczące się czytać mogą bawić się sylabami zapisanymi na kolorowych kołach (bombkach), a potem z nich układać świąteczne choinki, czytać sylaby zapisane na paskach z papieru i sklejać z nich łańcuchy na choinkę. Czytać sylaby ukryte w workach na prezenty. Liczyć, przeliczać, nazywać kolory itd. Starsze, z drugiej i trzeciej klasy, mogą wykonać proste dekoracje świąteczne, kartki, ozdoby na choinkę i bawić się w świąteczny kiermasz – ustalać ceny, kupować, sprzedawać, opisywać ozdoby na choinkę. Nie powinno zabraknąć muzyki, pastorałek, kołęd, wierszy, skojarzeń ze świętami, rozmów o tradycjach i porównywania ich w różnych domach oraz życzeń.

Proponowane działania należy realizować w klasach 0–V z położeniem nacisku na inne cele. Na każdym da się oprzeć całe jednostki lekcyjne. Można je zastosować jako wprowadzenie do tematu, wypracowanie słownictwa, ćwiczenia programowania systemu języka czy też utrwalanie, podsumowanie. Są to metody aktywizujące, które trzeba dostosowywać do potrzeb i możliwości dzieci – wykorzystać pojedyncze propozycje lub łączyć je w dowolny sposób.

W opisane czynności można wpleść czytanie i pisanie pojedynczych wyrazów, zdań czy też krótkiej spójnej wypowiedzi.

Życzę aktywnych zajęć w świątecznym klimacie!

POWITANIE

Dzieci witają się piosenką nawiązującą tematycznie do świąt, np. do melodii „Jingle Bells”.

*Za oknami ciemno, za oknami śnieg,
w domu na choince lampki świecą się.
A gdy pierwsza gwiazdka da nam wszystkim znak,
zasiądziemy do wieczerzy, zaśpiewamy tak:*

*Refren: Święta już, święta już,
cieszymy wszyscy się,
bo prezentów pod choinką
całe mnóstwo jest! Hej!*

Uczniowie dobierają się w pary. Zwrotkę śpiewają wspólnie, a podczas refrenu, zwracając się twarzami do siebie, wykonują następujące ruchy:

- 2 razy prawymi dłońmi klepią w prawe dłonie partnerów,
- 2 razy lewymi dłońmi klepią w lewe dłonie partnerów,
- 2 razy klepią się w uda,
- 2 razy klepią w obie ręce partnerów,
- 8 krokami wykonują z partnerami kółko, trzymając się za ręce.

SŁOWO I NASTRŌJ

Każdy z uczestników wypowiada słowo „MIKOŁAJ/ŚWIĘTA” w określony, podany wcześniej przez prowadzącego sposób, np.: bardzo wesoło, nieśmiało, smutno, z wściekłością, pytając itp. Zmiana sposobu mówienia następuje po prezentacji wszystkich uczestników zabawy.

PO KTÓREJ STRONIE STANIESZ?

Zadanie wprowadza w tematykę bloku, pozwala poznać opinię dzieci na dany temat. Prowadzący staje na środku sali. Zadaje pytania. Po każdym wskazuje prawą ręką kierunek, mówiąc tak, a lewą – kierunek przeciwny,

mówiąc nie. Dzieci zgodnie ze swoim zdaniem ustawiają się w określonym miejscu (wskazanym przez nauczyciela). Za każdym razem analizujemy ustawienie uczniów, które zdradza ich opinię na dany temat – dzieci uzasadniają swoje ustawienie. Po każdym pytaniu nauczyciel zmienia swoje ustawienie tak, aby uczestnicy musieli się przemieszczać.

Propozycje pytań:

- Czy lubisz grudniowe święta? (tak, nie)
- Czy potrafisz wymienić pięć potraw świątecznych? (tak, nie)
- Czy lubisz dostawać prezenty? (tak, nie)
- Czy uważasz, że za każdy prezent trzeba podziękować? (tak, nie)
- Czy robisz innym prezenty? (tak, nie)

KTO TAK JAK JA

Ustawiamy krzesła (o jedno mniej niż liczba osób biorących udział w ćwiczeniu). Uczestnicy siedzą na krzesłkach w zamkniętym kręgu. Prowadzący stoi na środku. Wprowadza grupę w akcję, mówiąc, że stoi na środku, ale chciałby usiąść na krzeselku. Znajdzie je, mówiąc: „*Kto tak jak ja... lubi święta Bożego Narodzenia*”, pytania nawiązują do tematu. Następnie osoby, które spełniają dane kryterium (w tym przypadku lubią święta), wstają i możliwie szybko szukają nowego miejsca do siedzenia, podczas gdy prowadzący również szuka miejsca siedzącego dla siebie. Zabronione jest zajmowanie tego samego miejsca, na którym siedziało się w trakcie poprzedniej rundy. Osoba, która zostanie w środku koła, zadaje kolejne pytanie

(nauczyciel może podpowiadać dzieciom pytania, powinny one nawiązywać do tematyki lekcji).

ŚWIĘTA TO...

Dzieci kucają w dowolnym miejscu klasy. Nauczyciel głośno mówi: *Święta to...* podchodzi do wybranego dziecka i lekko dotyka je w ramię. Wskazany uczeń wstaje i mówi wyraz, który kojarzy mu się ze świętami. Nauczyciel wskazuje w ten sposób pięć osób. Piąta osoba kontynuuje działanie – mówi: *Święta to...* i wyznacza pięć kolejnych osób. Zabawa trwa dopóty, dopóki wszyscy nie wezmą w niej udziału.

IDĄ ŚWIĘTA...

Dzieci stoją lub siedzą w kręgu. Pierwsza osoba mówi: *Idą święta i wysyłam kartki do swoich bliskich*. Kolejna powtarza wypowiedź i dodaje swoją propozycję itd. Można dodatkowo ruchem interpretować słowa.

Z wypowiedzi można wybrać i zapisać czasowniki, a następnie wykorzystać w dalszej pracy – czytać je, układając z nimi zdania, zapisać spójny teksty o przygotowaniach świątecznych.

JEST... NIE MA...

Zaczynamy od przygotowania kart pracy. Każdy składa kartkę A4 według instrukcji nauczyciela – siatka 2x2.

W powstałych polach (okienkach) należy narysować np. ozdoby choinkowe (w każdym z czterech pól po jednym przykładzie). Rozcinamy lub przerywamy kartki po liniach zgięcia. W ten sposób mamy przygotowane karty do dalszych działań. Każdy ma przed sobą 4 kartki z ozdobami choinkowymi. Siedzimy w kręgu i wykorzystujemy karty do ćwiczeń językowych, kodowania systemu języka, ćwiczeń pamięciowych, ortograficznych itd.

Przykład ćwiczenia:

Położ przed sobą trzy wybrane ozdoby, a jedną schowaj. Powiedz, co jest, a czego nie ma. Jest gwiazda, czerwona bombka i aniołek. Nie ma orzecha.

KLASOWA CHOINKA

Potrzebne są: duża choinka (narysowana na szarym papierze lub flipcharcie), paski bibuły oraz szablony bombek i gwiazdek o różnych kształtach, szablony świeczek, aniołków, cekiny, koraliiki do dekoracji choinki, plastelina do oklejenia szablonów.

Ze zgromadzonych materiałów dzieci przygotowują ozdoby, a potem dekorują choinkę – po kolei podchodzą do drzewka i przyklejają swoje prace, opisując je 1–3 określeniami, np. *kolorowa, błyszcząca bombka*, lub wypowiadając zdanie, np. *Na naszej choince wieszam kolorową, błyszcząca bombkę*.

JAKA? JAKI? JAKIE?

Wykorzystując określenia z poprzedniego działania, uczniowie tworzą trzy zbiory: JAKI? (np. czerwony pajacyk), JAKA? (np. czerwona bombka), JAKIE? (np. czerwone serduszko).

CHOINKA

Dzieci losują i kilkakrotnie czytają po cichu kartki z ponumerowanymi wersami wiersza Ludwika Jerzego Kerna „Choinka” (można go wydrukować w 2–3 kolorach, dla

każdej grupy inny kolor), np.: 1. *Tu gwiazdka, tutaj anioły*, 2. *Tu świeczka, tu ptak wesoly* itd. Uczniowie siedzą w dowolnych miejscach (w rozsypce). Kilka razy czytają swoje fragmenty. Nauczyciel cichutko mówi numer, a dziecko, które ma ten fragment, wstaje i odczytuje go. W ten sposób 2–3 razy dzieci czytają cały wiersz. Każdy powinien wziąć udział w zadaniu.

Z pudła z ozdobami choinkowymi (lub ich rysunkami: bombkami w różnych kolorach i kształtach, łańcuchami, cukierkami, orzechami, gwiazdami, jabłkami, świeczkami, pierniczkami, gwiazdkami zrobionymi na szydełku itp.) nauczyciel wyjmuje po jednej, a dzieci podają nazwę i określają jej wygląd, np. *gwiazdka* (jaka?) *żółta, brokatowa, mała, duża*.

Zaprasza uczniów do ułożenia klasowego wiersza o choince. Każdy bierze ozdobę choinkową i układa wypowiedź składającą się z fragmentu wiersza zawierającego nazwę ozdoby i 2–3 słów ją określających. Dzieci pomagają sobie nawzajem. Gdy wszyscy są gotowi, na sygnał nauczyciela mówią jednocześnie: *Tu*. Wskazana osoba wstaje, pokazuje swoją ozdobę i mówi o niej, np. *jabłuszko – małe, czerwone i pachnące* itd. (kolejność wystąpień można ustalić wcześniej). Na koniec nauczyciel wypowiada ostatni wers wiersza: *a w dole miejsce na prezenty*.

Wszyscy nagradzają się brawami i udzielają krótkiej informacji zwrotnej. Jeżeli zabawa zrobi na dzieciach duże wrażenie, mogą ją powtórzyć, wymieniając się ozdobami. Nauczyciel może zapisać wypowiedzi dzieci i powieścić je dla wszystkich.

STÓŁ WIGILIJNY

Uczniowie siedzą wokół dużego białego papierowego obrusa (na środku można położyć lub postawić dekorację świąteczną, np. świeczkę). Każdy ma kredki. Nauczyciel opowiada o tradycjach związanych z wigilijnym stołem (może przeczytać stosowny wiersz). Dzieci wymieniają potrawy, a następnie je rysują, natomiast nauczyciel wszystkie podpisuje.

Na koniec dzieci wstają, głośno wypowiadają początek zdania: *Na wigilijnym stole są...* i po kolei czytają zapisane nazwy potraw. Mogą zaśpiewać kolędę lub pastorałkę.

KLASOWY KIERMASZ

Uczniowie przynoszą z domu lub w trakcie zajęć wykonują proste prace plastyczne – ozdoby choinkowe. Podpisują je w niewidocznym miejscu. Ponadto grupują je, oznaczając piktogramami, np. kartki – prostokątem, bombki – kółkiem, aniołki – trójkątem itd. Określają i zapisują ceny poszczególnych ozdób. Ustalają kwotę, jaką mogą wydać, np. 20 zł. W taki sposób przygotowują klasowy kiermasz. *Kupujący* robi zakupy, a *sprzedający* na kartce zapisuje jego imię, rysuje piktogramy zakupionych przez niego towarów, oblicza i zapisuje ich wartość i resztę (jeżeli takowa pozostanie). Wszyscy układają treść zadania o danej sytuacji, np.

Kasia kupiła 2 bombki na choinkę, po 5 zł każda, aniołka za 2 zł i 3 kartki po 1 zł. Ile zapłaciła za zakupy?

Kasia miała 20 zł. Zapłaciła za zakupy 15 zł. Ile zostało jej reszty?

Po kilku przykładach każde dziecko zapisuje swoje imię i symbolicznie rysuje zakupione ozdoby, oblicza ich wartość. Następnie uczniowie podają, ile wydali pieniędzy i ile zostało im reszty, np. *Kupiłem/tam... Zapłaciłem/tam... Dostałem/tam... złotych reszty.*

CO DOSTAŁ/ DOSTAŁA...

Dzieci zastanawiają się, co chciałyby dostać w prezencie. Na kartkach formatu A5 rysują swoje wymarzone prezenty. Następnie wszyscy siadają w kręgu ze swoimi pracami i wymieniają ich nazwy. Mogą również coś o nich powiedzieć – o wyglądzie lub sposobie wykorzystania.

W drugim etapie nauczyciel rozpoczyna wystąpienie, zadając wybranej osobie pytanie np. *Kasiu, co dostał Kuba w prezencie?* Zapytana osoba odpowiada zdaniem: *Kuba dostał kolejkę elektryczną.* Kuba odwraca swoją kartkę rysunkiem do dołu lub kładzie za sobą (znak, że była mowa o jego prezencie i nie można już o nim mówić) i zadaje pytanie kolejnemu koledze. Zasady – zakrywają swoje kartki uczniowie, do których było skierowane pytanie i oni też kontynuują zabawę. Tak należy pokierować działaniem, aby każda dziecko zadawało pytanie i odpowiadało na pytanie.

ŻYCZENIA

Należy przygotować gwiazdki (duże) z napisanymi życzeniami, np. szczęścia, zdrowia, uśmiechu, wymarzonych prezentów, zabaw na śniegu, mile spędzonych świąt. Dzieci mogą zrobić je samodzielnie lub może przygotować je nauczyciel. Następnie biorą po jednej gwiazdce

i stają w kręgu. Podczas muzyki nawiązującej do tematu, np. „Jingle Bells”, kołyszą się, machając gwiazdkami, podczas refrenu lub na hasło nauczyciela chodzą i wymieniają się nimi. Gdy muzyka milknie, stają w kręgu i po kolei kładą gwiazdki w środku, odczytując zapisane życzenia. Na koniec wszyscy odczytują życzenia.

Uczniowie przypominają zasady, o których należy pamiętać, składając życzenia. Rozmawiają, kto i komu wysłał lub wysłał życzenia.

Na koniec nauczyciel podsumowuje zajęcia i składa klasie życzenia.

ISKIERKA

Wszyscy stoją w kręgu i przekazują „iskierkę”, która pomoże spełnić życzenia.

Bibliografia:

- L. Bzowska, R. Kownacka, *Uczymy się, bawiąc. Klasa I, II, III. Propozycje bloków tematycznych, zabaw i metod aktywizujących w klasach I–III*, Lublin 2000, Wydawnictwo KLANZA.
- L. Bzowska, R. Kownacka, *Uczymy się, bawiąc z Naszym Elementarzem. Część 1, 2, 3, 4. Propozycje zabaw i metod aktywizujących*, Lublin 2015, Wydawnictwo KLANZA.
- L. Bzowska, A. Godlewska, E. Ławczys, A. Zawacka-Uveges, *INSPIRATOR. Uczę się czytać i pisać. 5–6 lat*, Wydawnictwo Edukacyjne SEN, 2022.
- L. Bzowska, A. Godlewska, E. Ławczys, A. Zawacka-Uveges, *INSPIRATOR. Czytam i piszę. Klasa 1*, Wydawnictwo Edukacyjne SEN, 2021.
- L. Bzowska, A. Godlewska, E. Ławczys, A. Zawacka-Uveges, *INSPIRATOR. Uczę się, bawię i poznaję świat. Klasa 2*, Wydawnictwo Edukacyjne SEN, 2021.

Lucyna Bzowska

Ćwiczenia interaktywne – Boże Narodzenie i pory roku

Zeskanuj kody QR, aby wykonać ćwiczenia

Władysław Stanisław Reymont

„Chłopi”

Joanna Balcerzyk

Lekcja dla klasy II LO

Temat lekcji: „Chłopi” – syntetyczny obraz polskiej wsi końca XIX wieku. Święta u Borynów.

Czas trwania zajęć: 90 minut

Konspekt jest przeznaczony dla klasy II liceum i został pomyślany jako pomoc dla nauczyciela, który rozpoczyna omawianie tej niełatwej lektury. Może być też przydatny w przygotowaniu uczniów do obejrzenia polskiego filmu animowanego „Chłopi” (polskiego kandydata do Oscara) w reż. DK Welchman i Hugh Welchmana. Druga część lekcji jest poświęcona analizie opisu świąt Bożego Narodzenia w powieści i może stanowić podstawę do zorganizowania okolicznościowych zajęć świątecznych. Konspekt został przygotowany na podstawie wstępu do powieści „Chłopi” wydanej przez Bibliotekę Narodową w opracowaniu Franciszka Ziejki (Wrocław 1999).

CELE OGÓLNE

- Przygotowanie uczniów do omawiania fragmentów powieści W.S. Reymonta „Chłopi” (lub/i obejrzenia filmu).
- Objasnienie trudnych zagadnień dotyczących czasu i miejsca akcji.
- Wyjaśnienie zasadności tytułu powieści.
- Odpowiedź na pytanie, dlaczego „Chłopów” nazywa się epopeją chłopską.
- Zaprezentowanie zwyczajów świątecznych w dawnej wsi polskiej.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Uczeń zna:

- genezę i czas powstania powieści,
- kompozycję utworu,
- obrzędy i tradycje ludowe związane ze świętami Bożego Narodzenia.

Joanna Balcerzyk – absolwentka Wydziału Filologii Polskiej na UAM w Poznaniu oraz studiów podyplomowych na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Społecznych UW; nauczycielka języka polskiego i WOS w I LO w Kaliszu; egzaminator maturalny.

Uczeń potrafi:

- objaśnić, na czym polega uniwersalność przestrzeni i czasu w powieści,
- odpowiedzieć na pytanie, kto jest głównym bohaterem utworu,
- określić kompozycję powieści,
- dokonać analizy fragmentów epopei i odtworzyć topografię wsi oraz wskazać w nich elementy obrzędowości związanej z Bożym Narodzeniem.

Uczeń rozumie:

- zamysł autora, który z Lipiec uczynił syntezę polskiej wsi końca XIX wieku,
- dlaczego oparto na tekście powieści scenariusz filmu animowanego (stworzonego przez artystów malarzy),
- obrzędowość wiejską i uzależnienie życia wspólnoty od kalendarza naturalnego oraz obrzędowo-liturgicznego.

METODY I FORMY PRACY

- elementy wykładu,
- praca z tekstem.

POMOCE DYDAKTYCZNE

- karta pracy,
- egzemplarz „Chłopów” W.S. Reymonta,
- zwiastun filmu „Chłopi”.

PRZEBIEG LEKCJI

Wstęp

Nauczyciel rozpoczyna lekcję od rozmowy z uczniami na temat wsi, sprawdzając w ten sposób ich wiedzę o wiejskiej codzienności, obrzędach i zwyczajach. Pyta również, czy słyszeli o najnowszym filmie „Chłopi” – polskim kandydacie do Oscara. Pozwoli to na zaznajomienie młodzieży z informacjami na temat filmu (jaką techniką został nakręcony, jak przebiegała praca nad jego realizacją, na czym polegał zamysł twórców; można również dla lepszego efektu zaprezentować dostępny w Internecie zwiastun filmu: <https://www.youtube.com/watch?v=rILKSimhfA4>).

Następnie prowadzący zajęcia omawia najważniejsze fakty dotyczące powstania powieści W.S. Reymonta. Warto poinformować młodzież o czasie powstania utworu, trudnej pracy autora, który chciał stworzyć uniwersalną powieść o wsi, o Nagrodzie Nobla, którą otrzymał w 1924 roku. Niezbędne będzie również skrótkowe opowiedzenie akcji utworu i wskazanie bohaterów. Można też stworzyć na potrzeby lekcji słownik „Kto jest kim w powieści”.

Część właściwa lekcji

1. Nauczyciel prezentuje uczniom kompozycję „Chłopów” (najłatwiej zrobić to na podstawie reprintu wydania z 1928 roku z ilustracjami A. Kędzierskiego i Z. Kamińskiego, ponieważ poszczególne pory roku są jeszcze dodatkowo oznaczone kolorami).
2. Uczniowie wspólnie zastanawiają się, dlaczego autor oparł kompozycję powieści na podziale pór roku i dlaczego rozpoczął akcję utworu jesienią. Powinny

pojawić się spostrzeżenia o związku życia na wsi z przyrodą i o uzależnieniu pracy na roli od natury i pór roku.

3. Następnie nauczyciel przechodzi do skomplikowanego zagadnienia czasu w powieści. Informuje uczniów, że Reymont celowo nie użył ani razu w powieści daty rocznej i tylko kilka razy da się wskazać datę dzienną wydarzeń, odnosząc ją do określonych patronów lub świąt (np. Jarmark w Tymowie w święto św. Korduli, Dzień Zaduszny, Wigilia i Boże Narodzenie, św. św. Piotra i Pawła). Życie mieszkańców Lipiec podporządkował jednak innym kalendarzom. Przede wszystkim kalendarzowi naturalnemu, który reguluje ich pracę na roli, ich aktywność. Jest on cykliczny, powtarzalny, nigdy nie jest zaburzony, a wyznaczają go właśnie pory roku. Jesień, kiedy zbiera się ostatnie plony i przygotowuje ziemię do następnych zasiewów. Zima, gdy się raczej odpoczywa, pracuje w domu i w obejściu. Wiosna, która jest czasem zasiewów i ciężkiej pracy w polu. Lato, kiedy zaczynają się żniwa i korzysta się z pierwszych efektów wcześniejszej pracy.

Z kalendarzem naturalnym związany jest kalendarz obrzędowo-liturgiczny (związany z religijnością mieszkańców wsi), również cykliczny, będący podstawą tradycji wiejskiej. Rok kościelny rozpoczyna się również jesienią, a kościelne święta porządkują życie chłopów, wyznaczając czas na pracę i odpoczynek. W każdym tomie Reymont opisał jedno ważne święto kościelne, które jest pretekstem do zaprezentowania tradycji obowiązujących na polskiej wsi w XIX wieku. Ważne w powieści są również zwyczaje związane z weselem, chrzcinami, pogrzebem. Ale życie lipieckich

mieszkańców to również obrzędy świeckie, jak na przykład kisenie kapusty, darcie pierza, pogrzeb śledzia itp.

Ostatnim kalendarzem, który porządkuje życie wsi, jest kalendarz egzystencjalny, tj. porządek życia i śmierci. Ludzie są z nim pogodzeni i rozumieją, że nie należy się przeciwko niemu buntować. Życie jest nierozłącznie związane ze śmiercią, więc wspominają zmarłych, żegnają się z nimi podczas pogrzebów, ale szybko pustkę po nich wypełniają życiem (kiedy umiera parobek Kuba, zatrudniają Pietrka, a kiedy umiera Boryna, to rodzi się jego kolejny wnuk).

Po tym krótkim wykładzie nauczyciel zadaje młodzieży pytanie o celowość takiej konstrukcji powieściowego czasu, a tym samym sprawdza, czy zrozumiała ona to zagadnienie.

4. Kolejny etap pracy będzie dotyczył opisu miejsca akcji. Prowadzący zajęcia informuje uczniów, że Reymont chciał w powieści stworzyć syntezę polskiej wsi końca XIX wieku, tzn. Lipce miały być wsią jakich wiele i mimo że ich nazwa została wzięta od nazwy realnej miejscowości koło Skierniewic, to powieściowa przestrzeń nie ma z nią wiele wspólnego. Po tym wstępie nauczyciel odsyła uczniów do Karty pracy nr 1 i poleca im rozwiązać zad. 1, które polega na wypisaniu z fragmentów powieści najbardziej typowych cech topograficznych wsi (uczniowie powinni wskazać dolinę, w której położone są Lipce, las, który je oddziela od świata, staw, typowe zabudowania: kościół, młyn, zagrody). Następnie uczniowie rozwiązują zad. 2, które polega na wskazaniu najbardziej charakterystycznych elementów zagrody i chaty chłopskiej. Jeśli polecenia będą zbyt trudne, nauczyciel powinien pomóc uczniom w ich rozwiązaniu. Po wykonaniu zadań młodzież łatwo zorientuje się, że opis nie wskazuje na jakieś szczególne cechy tej konkretnej wsi, ale czyni ją uniwersalną. Tak samo jest z zagrodą Boryny. Zarówno wieś, jak i zagroda są tylko zbiorem typowych cech wiejskich.
5. Ostatnim teoretycznym zagadnieniem do omówienia na lekcji pozostaje wyjaśnienie tytułu. Nauczyciel zadaje uczniom pytanie, dlaczego autor posłużył się tak ogólnym i wieloznacznym tytułem. Rozmowa z nimi powinna doprowadzić do konkluzji, że tego typu tytuł od razu sugeruje, iż Reymont chciał zaprezentować zbiorowość – mieszkańców wsi. I tych bogatych, i tych średniozamożnych, i tych biednych. I tych najstarszych, tych trochę młodszych i dzieci. Można zwrócić uwagę uczniów na fakt, iż wśród tej zbiorowości na plan pierwszy wysuwają się Borynowie, ale jest to

celowe, ponieważ na ich przykładzie łatwiej było zaprezentować różne aspekty życia chłopów (przywiązanie do ziemi, pracę, odpoczynek, konflikty, obrzędowość, typowy wystrój wiejskiej chaty, stroje itp.). Rodzina ta wchodzi również w interakcje z innymi mieszkańcami wsi, i tymi bogatymi, i najbiedniejszymi.

6. Analiza czasu, miejsca akcji oraz znaczenia tytułu pozwoli uczniom na zrozumienie czytanych na lekcjach fragmentów powieści Reymonta oraz ułatwi odbiór filmu, który ma szansę stać się produkcją o międzynarodowej sławie. Na zakończenie tej części lekcji nauczyciel informuje uczniów, że powieść Reymonta powstała w okresie Młodej Polski (modernizmu), a to oznacza, że na jej kształt miały wpływ różne kierunki w malarstwie (impresjonizm, symbolizm, naturalizm i realizm), stąd być może pomysł twórców filmu na technikę animacji wzorującą się na słynnych dziełach malarskich tego okresu.
7. Kolejną część lekcji poświęcić należy analizie obrzędów wiejskich związanych ze świętami Bożego Narodzenia. Nauczyciel przypomina uczniom, że powieść Reymonta zawiera liczne opisy zwyczajów wiejskich. Bardzo ciekawie zaprezentowane zostały te towarzyszące weselu i one są najczęściej poddawane analizie na lekcjach języka polskiego. Jednakże pozostałe, związane ze świętami Bożego Narodzenia, Wielkanocy czy innymi okazjami są również godne uwagi. Nauczyciel poleca rozwiązanie Karty pracy nr 2. Zadanie to pomoże uczniom nie tylko zapoznać się z dawnymi obrzędami i obyczajami wiejskimi, ale również da im wyobrażenie, jak dalece determinowały one życie chłopów. Po wykonaniu zadania młodzież odczytuje rozwiązania.

Podsumowanie

Na zakończenie lekcji nauczyciel pyta uczniów, czy pamiętają cechy epepei i jaki utwór może być nazwany epepeją. Uczniowie sprawdzają, czy „Chłopi” wykazują te cechy. Zapewne zauważą, że powieść posiada część z nich: bohater zbiorowy, hierarchia społeczna, wpływ religii (sacrum) na życie ludzi, panoramiczność opisów, moment przełomowy w życiu wsi (spór o las, przejmowanie ziemi przez młodsze pokolenie), wszechwiedzący narrator, liczne opisy powodujące spowolnienie akcji (retardacja), sceny pojedynków, np. bójka Antka z Mateuszem, Antka z Boryną, bitwa o las. Być może w ich odpowiedziach pojawi się tylko kilka z nich. W tej sytuacji nauczyciel przywołuje pozostałe i tłumaczy, że mimo iż „Chłopi” są powieścią społeczną, utwór nazywany jest epepeją chłopską.

KARTA PRACY NR 1

Przeczytaj uważnie załączone fragmenty „Chłopów” i rozwiąż poniższe zadania.

[...] jak okiem ogarnąć, leżały szare pola niby olbrzymia misa o modrych wrębach lasów – misa, przez którą, jak srebrne przedziwo rozbłysłe w słońcu, migotała się w skrętach rzeka spod olch i łożin nadbrzeżnych. Wzbierała w pośrodku wsi w ogromny podłużny staw i uciekała na północ wyrwą wśród pagórków; na dnie kotliny, dokoła stawu, leżała wieś i grała w słońcu jesiennymi barwami sadów – niby czerwono-żółta liszka, zwinięta na szarym liściu łośnianu, od której do lasów wyciągało się długie, splecione nieco przedziwo zagonów, płachty pól szarych, sznury miedz pełnych kamionek i tarnin – tylko gdzieś gdzie w tej srebrnej szarości rozlewały się strugi złota – lubiny żółciły się kwiatem pachnącym, to białe omdlały, wyschłe łożyska strumieni albo leżały piaszczyste senne drogi i nad nimi rzędy potężnych topoli z wolna wspinały się na wzgórze i pochylały ku lasom.

Słońce już się przetaczało na zachód i jakby rozżarzonym biegiem szalonym czerwieniło się kołem ogromnym i zsuwało za czarne, wysokie lasy. Mrok gęstniał i pełzał już po polach; sunął brzdami, czaił się po rowach, wzbierał w gąszczach i z wolna rozlewał się po ziemi, przygasał, ogarniał i tłumil barwy, że tylko czuby drzew, wieże i dachy kościoła gorzały płomieniami.

[...]

Na borynowym podwórzu obstawionym z trzech stron budowlami gospodarskimi, a z czwartej sadem, który go oddzielał od drogi, już się zebrało dość narodu; kilka kobiet radziło i wydziwiała nad ogromną czerwono-białą krową, leżącą przed oborą na kupie nawozu.

Dom był zwykły, kmiący – przedzielony na przestrzał sienią ogromną; szczytem wychodził na podwórze, a frontem czterookiennym na sad i na drogę.

W izbie było już czarniawo, bo przez małe okienka, przysłonięte okapem i zagajone drzewami, mało przeciskało się światła, a i mrozczało już na świetcie, że tylko połyskiwały szkła obrazów świętych, co rzędem czerniły się na bielonych ścianach; izba była duża, ale przygnieciona czarnym pułapem i ogromnymi belkami pod nim, i tak zastawiona różnym sprzętem, że tylko koło wielkiego komina z okapem, co stał przy siennej ścianie, było nieco swobodnego miejsca.

Zadanie 1

Uzupełnij tekst, wpisując w wolne miejsca elementy topograficzne wsi, o których mowa we fragmencie „Chłopów”.

Lipce leżą w _____. Otoczone są z wszystkich stron _____. Przez środek wsi przepływa _____, która w jej centralnym punkcie tworzy _____. Ponad dachami chat chłopskich widać wieże i dach _____, który jest najważniejszą budowlą w Lipcach. Drogi prowadzą ku _____, który odgradza wieś od reszty świata, stanowiąc naturalną granicę, poza którą chłopci niechętnie i tylko z konieczności się wybierają.

Zadanie 2

Jak usytuowane są zabudowania w zagrodzie Borynow?

Zadanie 3

Jak wygląda dom Borynow?

KARTA PRACY NR 2

Przeczytaj uważnie fragment powieści W.S. Reymonta i rozwiąż zadania pod tekstem.

W Wigilię przed godnymi świętami już od samego świątania wrzał przyspieszony, gorączkowy ruch w całych Lipcach. [...]

Chłód przejmujący i od tych mroźnych brzasków świetlisty wionął światem całym i przenikał na wskroś zlodowaciałą ciszą. [...]

Ale po lipceckich drogach, z obu stron stawu, rojno było od ludzi i wrzaskliwie; radosny nastrój święta drgał w powietrzu, przenikał ludzi, nawet w bydłatkach się odzywał; [...]

Młyn nawet dzisiaj nie turkotał, stanął na święta całe. [...]

A w każdej chałupie, u Szymonów, u Maćków, u wójtów, u Kłębów, i kto ich tam zliczy a wypowie wszystkich, przewietrzano izby, myto, szorowano, posypywano izby, sienie, a nawet i śnieg przed progami świeżym igliwem, a gdzieniegdzie to i bielono poczerniałe kominy; a wszędzie na gwałt pieczono chleby i one struclę świąteczne, oprawiano śledzie, wiercono w niepolewanych donicach mak do klusek.

Boć to Gody szły, Pańskiego Dzieciątka święto, radosny dzień cudu i zmiłowania Jezusowego nad światem, błogosławiona przerwa w długich, pracowitych dniach, to i w ludziskach budziła się dusza z zimowego odrętwienia, otrząsała się z szarzyny, podnosiła się i szła radosna, czując mocno na spotkanie narodzin Pańskich!

I u Borynów był taki sam rwetes, krętanina i przygotowania. [...]

W każdej chałupie, zarówno u bogacza, jak i u komornika, jak i u tej biedoty ostatniej, przystrajano się i czekano z namaszczeniem, a wszędy stawiano w kącie od wschodu snop zboża, okrywano ławy czy stoły płótnem białym, podścielano sianem i wyglądano oknami pierwszej gwiazdy. [...]

Józka z Witkiem dobrze byli przemarzli, bo stali na zwiadach przed gankiem, nim pierwszą gwiazdę uwidzieli.

Jest! Jest! – wrzasnął naraz Witek.

Wyjrzał na to Boryna, wyjrzeli i drudzy, a na ostatku Rocho.

Juści, że była, tuż nad wschodem, jakby się rozdarły bure opony, a z głębokich granatowych głębin rodziła się

gwiazda i zda się rosła w oczach, leciała, pryskała światłem, jarzyła się coraz bystrzej, a coraz bliżej była, aż Rocho uklęknął na śniegu, a za nim drugie.

Oto gwiazda Trzech Króli, betlejemska gwiazda, przy której blasku Pan nasz się narodził, niech będzie święte imię Jego pochwalone!

Powtórzyli za nim pobożnie i wpili się oczami w tę światłość daleką, w ten świadek cudu, w ten widomy znak zmiłowania Pańskiego nad światem.

Serca im zabiły rzewliwą wdzięcznością, wiarą gorącą, dufnością i brały w siebie to światło czyste jako ten ogień święty, pleniący złe, jako sakrament. [...]

Czas wieczerzać, kiedy słowo ciałem się stało! – rzekł Rocho.

Weszli do domu i zaraz też obsiedli wysoką i długą ławę.

Siadł Boryna najpierwszy, siadła Dominikowa z synami, bo się dołożyła, aby razem wieczerzać, siadł Rocho w pośrodku, siadł Pietrek, siadł Witek kole Józki, tylko Jagusia przysiadła na krótko, bo trzeba było o jadłe i przykładaniu pamiętać.

Uroczysta cichość zaległa izbę.

Boryna się przeżegnał i podzielił opłatek pomiędzy wszystkich, pojedli go ze czcią, kieby ten chleb Pański.

Chrystus się w onej godzinie narodził, to niech każde stworzenie krzepi się tym chlebem świętym! – powiedział Rocho.

A chociaż głodni byli, boć to dzień cały o suchym chlebie, a pojadali wolno i godnie.

Najpierw był buraczany kwas, gotowany na grzybach z ziemniakami całymi, a potem przyszły śledzie w mące obtaczane i smażone w oleju konopnym, później zaś pszenne kluski z makiem, a potem szła kapusta z grzybami, olejem również omaszczona, a na ostatek podała Jagusia przysmak prawdziwy, bo racuszki z gryczanej mąki z miodem zatarte i w makowym oleju uprężone, a przegrzali to wszystko prostym chlebem, bo placka ni struclę, że z mlekiem i masłem były, nie godziło się jeść dnia tego.

Zadanie 1

Jak do świąt Bożego Narodzenia przygotowywali się mieszkańcy Lipiec? Uzupełnij tabelę na podstawie początkowych akapitów tekstu.

Miejsce	Czynności
izby	
	posypywano świeżym igliwem
kominy	
wszędzie (w każdej chacie)	

Zadanie 2

Jak należało przystroić izbę na święta? Co i gdzie musiało się w niej znaleźć?

Zadanie 3

Jak rozpoczęła się Wigilia w domu Borynów?

Zadanie 4

Wypisz tradycyjne potrawy, które jedzono na wigilijnej wieczerzy w domu Borynów.

Zadanie 5

Oznaczn, które zdania są prawdziwe (P), a które fałszywe (F).

- W święta na wsi wszyscy pracowali tak jak każdego dnia. P / F
- Miejsca przy stole wigilijnym zajmowano zgodnie z hierarchią, która wynikała z wieku i szacunku, jakim darzono domowników i gości. P / F
- Na wieczerzy wigilijnej jadano tylko tradycyjne potrawy postne. P / F
- Z głodu wszyscy jedli szybko. P / F

Niepodległa II Rzeczpospolita

Lekcja dla klasy 7

Temat lekcji: Niepodległa II Rzeczpospolita.

Konspekt został przygotowany na podstawie podręcznika: W. Bobiński, *Historia Polski. Podręcznik dla szkół polonijnych, klasa VII, od niewoli do niepodległego państwa*, Kraków 2005.

CELE OGÓLNE

- Zapoznanie uczniów z sytuacją polityczną, społeczną i gospodarczą II Rzeczypospolitej.

CELE OPERACYJNE

Uczeń zna/wie:

- jak wyglądały granice II Rzeczypospolitej oraz potrafi wymienić mieszkające w niej mniejszości narodowe,
- kiedy uchwalono konstytucję marcową i jakie były jej najważniejsze punkty,
- kim byli i czego dokonali Gabriel Narutowicz, Stanisław Wojciechowski, Władysław Grabski, Eugeniusz Kwiatkowski,
- na czym polegała reforma gospodarcza.

Uczeń rozumie:

- znaczenie pojęć: *hiperinflacja*, *Polska A*, *Polska B*,
- znaczenie reformy gospodarczej Władysława Grabskiego,

Uczeń potrafi:

- wskazać na mapie granice II Rzeczypospolitej, a także wymienić sąsiadujące z nią państwa,
- ocenić znaczenie wybudowania portu w Gdyni,
- objaśnić tekst źródłowy,
- zinterpretować źródła ikonograficzne.

METODY I FORMY PRACY

- wykład,
- rozmowa z uczniami – pogadanka.

Agata Szeska

Agata Szeska – absolwentka historii i dziennikarstwa UAM, wieloletnia nauczycielka historii w PSD w Nowym Jorku oraz w Polsce.

POMOCE I MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

- podręcznik,
- źródła ikonograficzne,
- mapy,
- karty pracy.

PRZEBIEG LEKCJI

Czynności organizacyjne

- sprawdzenie listy obecności,
- podanie tematu lekcji.

Wstęp

Nauczyciel z uczniami przypomina, kiedy Polska odzyskała niepodległość oraz jak toczyła się walka o granice II Rzeczypospolitej.

Część właściwa lekcji

1. Nauczyciel pokazuje na mapie i objaśnia, jak ukształtowały się granice II Rzeczypospolitej. Uczniowie korzystając z mapy w podręczniku, wskazują sąsiadujące z Polską państwa.
2. Nauczyciel objaśnia strukturę narodowościową, religijną i społeczną ówczesnej Polski.
3. Omówiona zostaje również konstytucja marcową z 1921 roku. Nauczyciel prezentuje postać pierwszego prezydenta RP Gabriela Narutowicza oraz przedstawia okoliczności jego śmierci. Uczniowie dowiadują się, kto był następcą zamordowanego prezydenta (Stanisław Wojciechowski).

4. Następnie poznają sytuację ekonomiczną i gospodarczą II Rzeczypospolitej. Nauczyciel tłumaczy, na czym polegał podział na Polskę A i Polskę B, a także przedstawia sytuację ekonomiczną tych dwóch regionów. Wyjaśnia zjawisko hiperinflacji (uczniowie interpretują tekst źródłowy z podręcznika lub z karty pracy oraz odpowiadają na pytania do tekstu).
5. Nauczyciel objaśnia, jakie reformy i dlaczego wprowadził Władysław Grabski. Podkreśla zmiany

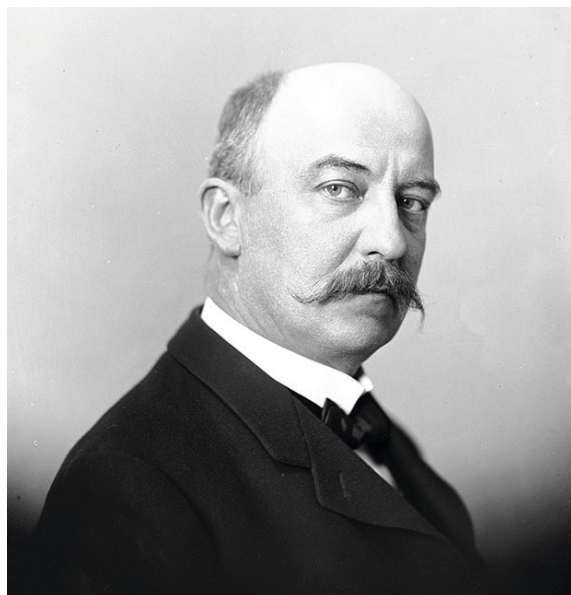
gospodarcze, takie jak zamiana waluty z marki polskiej na złoty polski, budowa sieci kolejowej, nowych fabryk i portu w Gdyni. Wspólnie z uczniami zastanawia się, dlaczego tak ważna dla Polski była budowa tego portu?

Podsumowanie

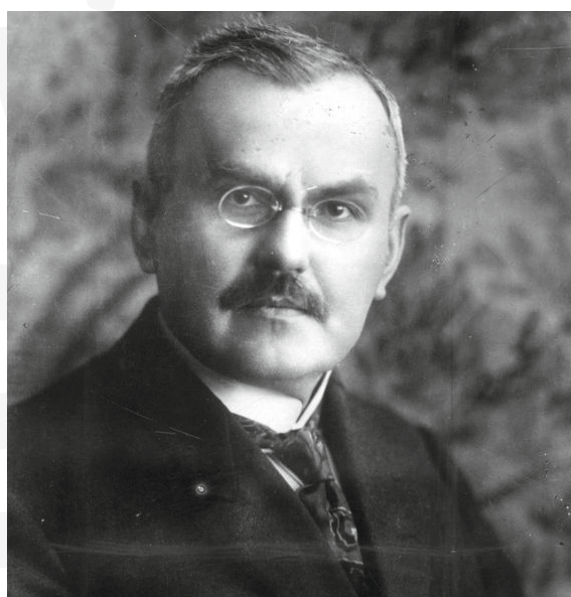
W ramach podsumowania uczniowie razem z nauczycielem rozwiązują kartę pracy.

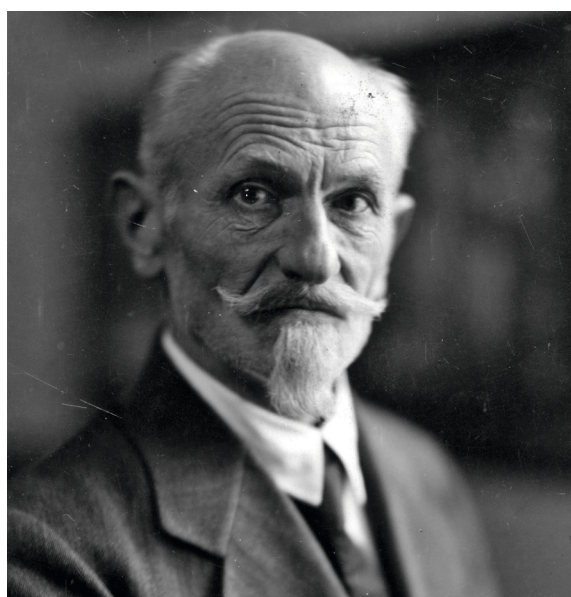
Eugeniusz Kwiatkowski. Źródło: Wikipedia, NAC

Gabriel Narutowicz. Źródło: Wikipedia

Władysław Grabski. Źródło: Wikipedia, NAC

Stanisław Wojciechowski. Źródło: Wikipedia

KARTA PRACY

Zadanie 1

1. Przeczytaj tekst źródłowy i odpowiedz na pytania.

O ile zaraz po powstaniu jego rządu w obiegu znajdowało się ponad 3,5 biliona marek polskich, to już sześć miesięcy później, w grudniu 1923 r., było ich prawie 125,5 biliona: od 8 mld marek polskich w listopadzie 1918 r. do 125 372 mld marek polskich pod koniec 1923 r. Efektem był gwałtowny spadek wartości marki polskiej w stosunku do dolara, od 8 marek polskich za dolara w 1918 r. do 6375 tys. marek za dolara pod koniec 1923 r. (cena dolara wzrosła o 1567 tys. %).

(Źródło: <https://historia.interia.pl/ii-rzeczpospolita/news-kryzys-finansow-w-ii-rzeczpospolitej-hiperinflacja-w-1923->)

– Jak wyglądała sytuacja w Polsce na początku II Rzeczypospolitej?

– Jak myślisz, jaki wpływ na życie przeciętnego obywatela Polski miał spadek wartości pieniądza?

Zadanie 2

Połącz postacie z dokonaniem.

Stanisław Wojciechowski Jest uważany za twórcę portu w Gdyni.

Władysław Grabski Prezydent Rzeczypospolitej w latach 1922–1926.

Eugeniusz Kwiatkowski Premier i twórca reform gospodarczych.

Zadanie 3

Porównaj dwa zdjęcia. Przypomnij, dlaczego władze RP zdecydowały się na budowę portu w Gdyni.

Budowa portu morskiego w Gdyni. 1925 rok. Źródło: NAC

Transatlantyczny dworzec morski; przy nabrzeżu m/s „Piłsudski”, przed 1938 r. Fot. Wikimedia Commons. Źródło: Przystanek Historia

Zadanie 4

Oceń, czy zdania są prawdziwe P, czy fałszywe F.

W ramach reformy walutowej wprowadzono nową walutę.	P	F
Pierwszym prezydentem II RP był Eugeniusz Kwiatkowski.	P	F
Polska był krajem jednolitym pod względem narodowościowym i wyznaniowym.	P	F
W latach dwudziestych XX wieku rozpoczęto budowę portu w Gdańsku.	P	F
Władysław Grabski był jednym z najwybitniejszych ekonomistów.	P	F
Prezydent Gabriel Narutowicz zginął w zamachu.	P	F

Kobiety w walce o niepodległość Polski – Aleksandra, Wanda i Jadwiga Piłsudskie

Iwona Korga

Iwona Korga – doktor nauk humanistycznych, nauczyciel polonijny i edukator.

Na co dzień zarządza Instytutem Piłsudskiego w Ameryce, jedną z największych organizacji polonijnych w Stanach Zjednoczonych.

Lekcja dla klasy VIII lub klas LO

Czas trwania zajęć: 45 minut

PODSTAWOWE INFORMACJE

Aleksandra Piłsudska, żona Marszałka Józefa Piłsudskiego

Aleksandra Piłsudska, z domu Szczerbińska, urodziła się w Suwałkach 12 grudnia 1882 roku. Po śmierci rodziców jej wychowaniem zajęły się babka Karolina Zahorska i ciotka Maria Zahorska. W 1901 ukończyła gimnazjum w Suwałkach, po czym w latach 1901–1904 uczęszczała na kursy handlowe Józefy Siemiradzkiej. W 1903 roku rozpoczęła pracę urzędniczką w fabryce wyrobów skórzanych na warszawskiej Woli. Była jedną z najbardziej znanych uczestniczek walk o niepodległość Polski. Od 1904 roku działała w Polskiej Partii Socjalistycznej (PPS), organizowała i wysyłała transporty broni dla Organizacji Bojowej PPS. Brała udział w wielu akcjach bojowych, w tym w operacji pod Bezdanami i w napadzie na bank państwowy w Kijowie. W Związku Strzeleckim stała na czele sekcji kuriersko-wywiadowczej,

w Legionach była komendantką służby kurierskiej, a później przez długie lata prowadziła biuro męża, odpowiadając na listy i przepisując jego książki.

Była matką Wandy i Jadwigi.

7 lutego 1918 roku urodziła córkę Wandę (zm. 16 stycznia 2001), a 28 lutego 1920 roku córkę Jadwigę (zm. 16 listopada 2014).

Piłsudska prowadziła szeroką działalność honorową i społeczną. Po wybuchu II wojny światowej wraz z córkami ewakuowała się do Wilna i dalej do Kowna na Litwie, a następnie samolotem specjalnym poleciała do Londynu. W tym mieście zmarła 31 marca 1963 roku.

Aleksandra Piłsudska otrzymała „za męstwo i hart wykazane w pracy niepodległościowej” Krzyż Srebrny Orderu Virtuti Militari nr 6110, najwyższe polskie odznaczenie wojskowe.

Wanda i Jadwiga Piłsudskie

Wanda Piłsudska, starsza z córek, urodziła się 7 lutego 1918 roku – jej ojciec przebywał wówczas w niemieckim więzieniu. Niemal równo dwa lata później, 28 lutego 1920 roku, urodziła się jej młodsza siostra – Jadwiga.

Aleksandra z córkami. Źródło: Instytut Józefa Piłsudskiego

Córki Marszałka dzieciństwo i młodość spędziły razem z rodzicami w Warszawie, w Belwederze, a kiedy Marszałek wycofał się na jakiś czas z polityki – w Sulejówku, w podarowanym mu przez żołnierzy dworku Milusin. Obydwie siostry uczęszczały do Gimnazjum (a potem Liceum) Żeńskiego im. Wandy Szachtmajerowej. Wanda maturę uzyskała w 1937 roku, Jadwiga – w 1939 roku. Obie po wybuchu II wojny światowej znalazły się z matką w Anglii. Wanda w Edynburgu podjęła studia medyczne. Po ich ukończeniu pracowała jako psychiatra w polskim szpitalu pod Londynem. Z kolei Jadwiga wybrała architekturę, którą studiowała na Newnham College Uniwersytetu Cambridge. Okres II wojny światowej to dla Jadwigi Piłsudskiej przede wszystkim czas służby w brytyjskim lotnictwie. Zaczęła latać na szybowcach już w 1937 roku. Należała też do Przynależności Wojskowej Kobiet. O przyjęcie do Air Transport Auxiliaries starała się zaraz po przylocie do Anglii, jednak wówczas spotkała się z odmową z powodu młodego wieku. W 1942 roku została przyjęta do Pomocniczej Lotniczej Służby Kobiet. Jako trzecia Polka służyła też w służbie pomocniczej Royal Air Force, którą rozpoczęła po przeszkoleniu w stopniu podporucznika stanu wojny. W czasie służby osiągnęła stopień porucznika. Transportowała różne rodzaje samolotów z fabryk na lotniska bojowe, a także uszkodzone samoloty do remontu lub na złomowiska. W bardzo trudnych warunkach przeprowadziła w ten sposób setki samolotów różnych typów. Za sterami samolotów bojowych wylatała w czasie wojny kilkaset godzin bez żadnego wypadku. Za swoją służbę została odznaczona Brązowym Krzyżem Zasługi z Mieczami.

Piłsudski z córkami. Źródło: Instytut Józefa Piłsudskiego

Piłsudski z córkami. Źródło: Instytut Józefa Piłsudskiego

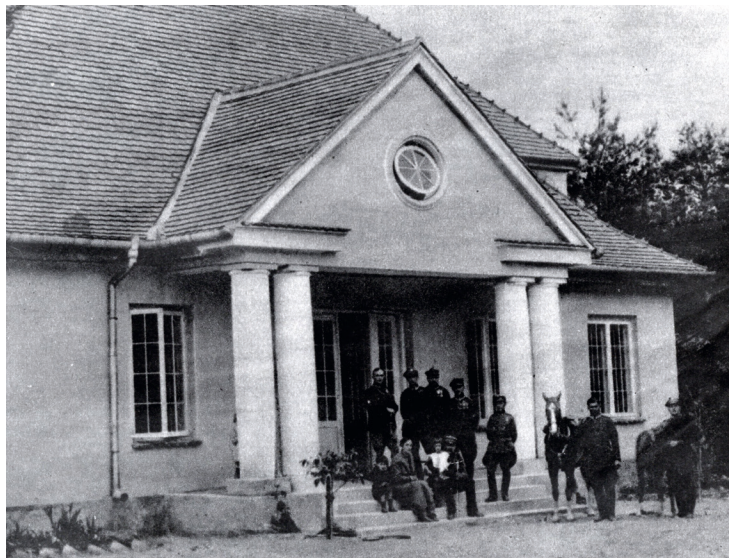
Po wojnie siostry musiały pozostać za granicą. Angażowały się w działalność instytucji polonijnych, takich jak Instytut Piłsudskiego w Londynie i w Ameryce oraz w założonej przez siebie Fundacji im. Józefa Piłsudskiego. Obydwie też wróciły do Polski wkrótce po upadku komunizmu – w 1990 roku. W 2000 roku córki Piłsudskiego odzyskały dworek w Sulejówku, w którym utworzono muzeum jego imienia. Starsza córka Marszałka zmarła w 2001 roku, zapisując cały majątek na rzecz muzeum.

Jadwiga Piłsudska, która po wojnie wyszła za mąż za Andrzeja Jaraczewskiego, kapitana Marynarki Wojennej, urodziła dwoje dzieci – syna Krzysztofa i córkę Joannę. Zmarła w 2014 roku.

Dzięki swojej działalności siostry Piłsudskie pokazały, że od ojca nauczyły się patriotyzmu oraz uniosły ciężar nazwiska, które nosiły.

Czy wiesz, że:

1. W 1928 roku Wanda i Jadwiga zostały matkami chrzestnymi dwóch statków polskiej floty – nazwanych Wanda oraz Jadwiga.
2. W maju 1936 roku siostry wraz z matką Aleksandrą uczestniczyły w uroczystościach pogrzebowych na wileńskiej Rossie, gdzie pochowano wówczas ich babkę, matkę Józefa Piłsudskiego, Marię z Billewiczów, w krypcie jej grobowca postawiły urnę z sercem Marszałka.
3. Dzieci i wnuki Jadwigi Piłsudskiej-Jaraczewskiej mieszkają w Polsce.
4. Marszałek uwielbiał swoje córki – gdy były małe, opowiadał im bajki i swoje przygody, a kiedy podrosły, kazał im się uczyć historii. Najlepsze lata rodzina Piłsudskich spędziła w Sulejówku, gdzie osiadła w 1923 roku.

Sulejówek. Źródło: Instytut Józefa Piłsudskiego

CELE OGÓLNE

- Przedstawienie tła historycznego związanego z historią Polski XX wieku.
- Prezentacja postaci Aleksandry Piłsudskiej, żony Marszałka.
- Omówienie losów córek Józefa Piłsudskiego – Wandy i Jadwigi

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- zna daty i podstawowe informacje dotyczące I i II wojny światowej,
- potrafi wymienić najważniejsze osiągnięcia Aleksandry Piłsudskiej,
- rozumie, jak ważny jest wpływ rodziny na kształtowanie postaw dzieci.

METODY I FORMY PRACY

- praca indywidualna,
- praca w grupach – każdej grupie przekazujemy materiały związane z życiorysami bohaterek; po zapoznaniu się z nimi poszczególne zespoły prezentują swoje wyniki,
- filmy i materiały wizualne.

POMOCE DYDAKTYCZNE

- mapy historyczne Europy,
- materiały źródłowe,
- dostęp do Internetu,
- zdjęcia pań Piłsudskich.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Czynności organizacyjne

- Sprawdzenie obecności.
- Zapoznanie uczniów z tematem lekcji.

Wstęp

- Wykorzystanie mapy i informacji historycznych dotyczących I i II wojny światowej.
- Przypomnienie postaci Józefa Piłsudskiego i jego roli w odzyskaniu niepodległości Polski po I wojnie światowej.

Część właściwa

- Wykład nauczyciela – zapoznanie z postaciami żony i córek Marszałka Piłsudskiego.
- Podział klasy na grupy. Praca nad opracowaniem życiorysów Aleksandry, Wandy i Jadwigi Piłsudskich oraz ich roli w walce i utrzymaniu niepodległości Polski z wykorzystaniem tekstów źródłowych oraz materiałów dostępnych w Internecie. Prezentacja efektów pracy na forum klasy.

Podsumowanie

- Wypełnienie karty pracy

Rodzina Piłsudskich. Źródło: Instytut Józefa Piłsudskiego

Usługi komunikacyjne – transport w Polsce

Dorota Nagórska

Dorota Nagórska – absolwentka studiów magisterskich z geografii oraz studiów podyplomowych z bankowości i rachunkowości, z wzornictwa przemysłowego oraz podstaw ekonomii i przedsiębiorczości, nauczycielka w szkołach średnich w Słupsku.

Lekcja dla klasy IV szkoły średniej
Czas trwania zajęć: 45 minut

CELE SZCZEGÓŁOWE

Uczeń:

- umie wyjaśnić znaczenie terminów: *usługi, komunikacja, transport, łączność*,
- wymienia rodzaje usług ze względu na ich przeznaczenie,
- określa rolę usług, w tym transportu, w funkcjonowaniu państwa polskiego,

- rozróżnia rodzaje transportów: lądowego, wodnego i powietrznego,
- opisuje na podstawie map i tłumaczy przyczyny zróżnicowania terytorialnego gęstości i jakości sieci transportu drogowego, kolejowego, przesyłowego, śródlądowego i lotniczego,
- wskazuje wady i zalety poszczególnych środków transportu w Polsce.

FORMY PRACY

- praca grupowa,
- praca indywidualna,
- praca zbiorowa.

METODY PRACY

- podająca: wykład oraz dyskusja kierowana,
- operatywna: praca na podstawie treści dowolnego podręcznika z zakresu geografii Polski w szkole średniej i atlasu geograficznego; praca z kartami pracy,
- kreatywne pisanie,
- burza mózgów.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE

- podręcznik,
- strona internetowa <https://zpe.gov.pl/a/rozwój-transportu-lądowego-w-polsce/Dp9t736SI> oraz <https://zpe.gov.pl/a/rozwój-transportu-powietrznego-i-wodnego-w-polsce/D2aOid9ur>,
- atlas geograficzny,
- kartki A4 do tworzenia róży diagnostycznej.

PRZEBIEG LEKCJI

Część wprowadzająca

Zajęcia rozpoczynamy od krótkiego wprowadzenia wyjaśniającego, czym są usługi oraz jak można je podzielić. Następnie tłumaczymy, jak ważny we współczesnym świecie, i tym samym w Polsce, jest dostęp do najnowocześniejszych środków komunikacji (jest to rozmowa kierowana).

Wykład przechodzi w fazę właściwą w chwili, gdy zaczynamy nawiązywać do transportu.

Rozmowa powinna zawierać następujące treści:

1. Usługa nie polega na wytwarzaniu dóbr materialnych, ale ma charakter świadczeń na rzecz innych osób. Służy zaspokajaniu potrzeb innych ludzi. I podobnie jak przemysł jest jednym z sektorów gospodarki. Usługi dzielimy na:

- materialne, takie, które oddziałują na dobra materialne, np. naprawa telewizora;
- niematerialne, nie mają związku z dobrami materialnymi, np. usługa lekarska.

Według kryterium dostępności na:

- podstawowe, czyli takie, które są powszechne i łatwo dostępne dla wszystkich obywateli, np. handel, służba zdrowia;
- wyspecjalizowane, a więc takie, które są świadczone na rzecz firm, np. usługi bankowe, towarzystw ubezpieczeniowych (inne niż te przeznaczone dla indywidualnego odbiorcy)

Komunikacja obejmuje zarówno transport, jak i łączność. Transport dzielimy na:

- lądowy: drogowy, szynowy, przesyłowy,
- wodny: śródlądowy,
- morski,
- powietrzny, również lotniczy.

2. Następnie nauczyciel zadaje pytanie, jak według uczniów będzie wyglądał transport na świecie i w Polsce za lat 20, 50?

Część właściwa

1. Dzielimy klasę na 6 grup. Każda z nich dostaje do opracowania po jednym zagadnieniu dotyczącym zdiagnozowania i scharakteryzowania poszczególnych środków transportu w Polsce pod kątem czasu przewozu, masowości, bezpieczeństwa i kosztów oraz wad i zalet, które następnie liderzy grup po 6–8 minutach będą przedstawiali na forum klasy. Zadanie młodzież rozwiązuje na podstawie źródeł, między innymi wskazanych stron internetowych.

- Grupa 1: transport kolejowy,
- Grupa 2: transport kołowy,
- Grupa 3: transport morski,
- Grupa 4: transport śródlądowy,
- Grupa 5: transport lotniczy,
- Grupa 6: wady i zalety wymienionych środków transportu.

Wady i zalety transportu samochodowego

b) zalety:

- można się nim dostać wszędzie – docelowy,
- szybsze i łatwiejsze życie,
- korzystny przy przewozie osób na małe odległości,
- coraz tańsze ceny samochodów,
- łatwiej dostępny (w porównaniu np. z samolotem);

c) wady:

- uzależniony od pogody,
- w dużej mierze przyczynia się do zanieczyszczenia środowiska (m.in. efekt cieplarniany),
- wysoki współczynnik wypadków,
- dłuższy czas transportu w porównaniu z samolotem,

- mała pojemność,
- czasami wysokie koszty utrzymania pojazdu.

Wady i zalety transportu lotniczego

a) zalety:

- uważany za najbezpieczniejszy środek lokomocji (współczynnik wypadków bardzo mały w porównaniu z samochodami),
- szybki czas przelotu,
- w niewielkim stopniu wpływa na środowisko (w porównaniu z transportem drogowym),
- coraz niższe ceny biletów;

b) wady:

- jego funkcjonowanie jest uzależnione od pogody,
- na niewielkie odległości nieopłacalny (zbyt wysokie koszty)
- średnia ładowność,
- ryzyko ataków terrorystycznych.

Wady i zalety transportu kolejowego:

a) zalety:

- im większa odległość, tym tańszy przejazd,
- bardzo duża ładowność,
- między pociągami nie dochodzi do powstawania korków, tak jak w przypadku samochodów,

- dobrze rozwinięte linie kolejowe, które w porównaniu do dróg zajmują bardzo małą powierzchnię,
- doskonałym środkiem transportu dla zatłoczonych miast jest metro,
- mały wpływ warunków pogodowych;

b) wady:

- wielkie ryzyko kradzieży,
- budowa linii kolejowych jest bardzo kosztowna,
- możliwość zniszczenia towaru w wypadku nagłych zatrzymań lub wstrząsów.

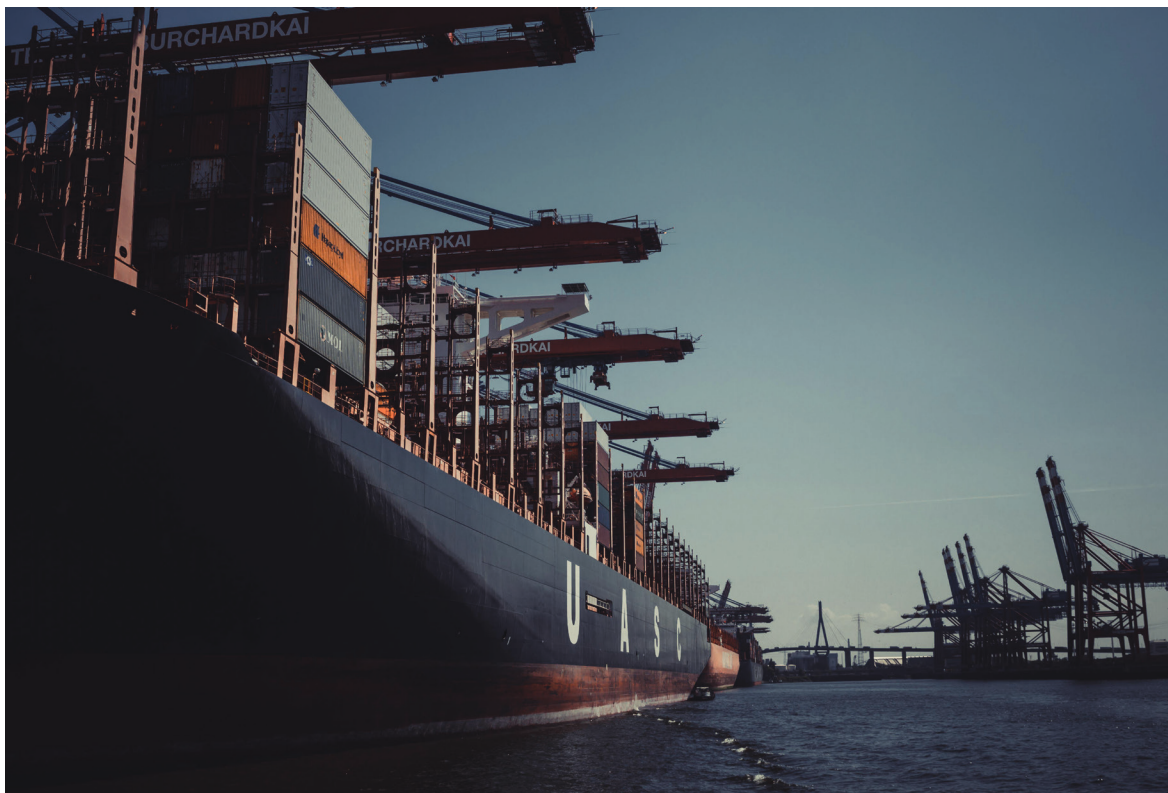
Wady i zalety transportu morskiego:

a) zalety:

- tani,
- daleki zasięg,
- bardzo duża ładowność,
- transportowany może być każdy rodzaj towaru,
- małe zagrożenie;

b) wady:

- powolny,
- podczas katastrof tankowców dochodzi do zanieczyszczenia wód,
- obsługuje tylko obszary nadmorskie,
- uzależniony od pogody,
- konieczność przeładunków,

- ryzyko zniszczenia ładunków podatnych na wilgoć,
- potrzeba budowy kosztownych portów.

Wady i zalety transportu śródlądowego

a) zalety:

- duża ładowność,
- bardzo tani,
- niewielki wpływ na środowisko,
- czasami stanowi atrakcję turystyczną (jeśli jest przeznaczony dla ludzi);

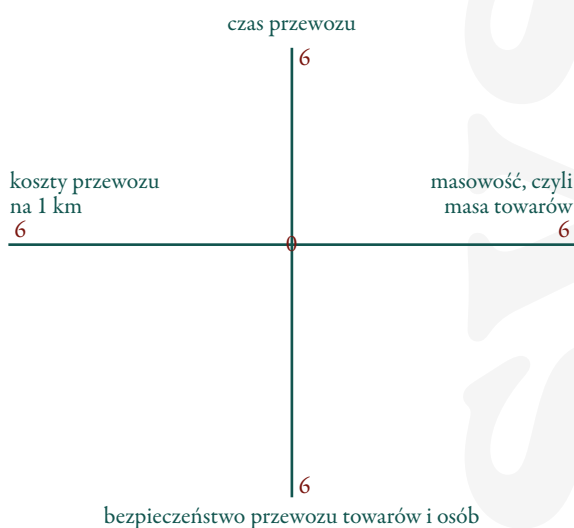
b) wady:

- powolny,
- ryzyko zniszczenia ładunków podatnych na wilgoć,
- uzależniony od pogody,
- konieczność budowy kosztownych kanałów.

Róża diagnostyczna dla grup 1–5 powinna zawierać wykres podobny do układu współrzędnych z czterema ramionami z podziałką od 0 do 6. Grupy oceniają, czy dany transport jest korzystny, czy nie. 0 oznacza bardzo niekorzystny, a 6 – bardzo korzystny.

- Grupy pracują po ok. 8 min, korzystając z różnych źródeł informacji, w tym z Internetu. Następnie liderzy grup przedstawiają wyniki swojej pracy.
- Ocena pracy poszczególnych grup.

Rodzaj środka transportu _____

PRACA DOMOWA

Znając zamięłowania młodych ludzi, zwłaszcza mężczyzn, do nowości technicznych, podsumowujemy temat, opierając się na ich wypowiedziach dotyczących telefonii komórkowej, Internetu czy motoryzacji. Możemy zadać pracę domową albo zapowiedzieć kartkówkę z omówionego tematu.

Krzysztof Gospodarzec

Krzysztof Gospodarzec – doktor na Wydziale Edukacji Uniwersytetu Fordham, NY. Koordynator Formacji Katechetycznej w diecezji Brooklyn oraz Dyrektor Programu Religijnego i katecheta przy parafii Św. Stanisława Kostki.

Lekcja dla klasy VII

Temat katechezy: Adwent

Liczba jednostek lekcyjnych: jedna

OGÓLNY CEL KATECHETYCZNY

- przypomnienie znaczenia okresu liturgicznego Adwentu,
- pogłębienie wiedzy o Adwencie.

CELE OPERACYJNE

- uczeń rozumie znaczenie Adwentu i paruzji,
- poznaje historię Zwiastowania i rozumie poczęcie z Ducha Świętego.

METODY I FORMY PRACY

- elementy wykładu,
- praca indywidualna uczniów.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE

- wieniec adwentowy,
- cztery świece.
- prezentacja multimedialna,
- zdjęcia,
- rekwizyty.

PRZEBIEG LEKCJI

Część wstępna katechezy

1. Modlitwa na rozpoczęcie zajęć.
2. Rozmowa z uczniami na temat różnego rodzaju oczekiwań w ich życiu. Na co czekają najbardziej? Adwent to właśnie czas oczekiwania na Pana Jezusa. Ale to oczekiwanie ma potrójny wymiar: wspominamy pierwsze przyjście Zbawiciela, oczekujemy na święta Bożego Narodzenia oraz czekamy na powtórne przyjście Chrystusa. W kontekście tych trzech wymiarów prowadzimy katechezę.

Część zasadnicza katechezy

3. **Pierwsze przyjście Pana Jezusa na Ziemię.** Zbieramy informacje od uczniów i porządkujemy wiedzę na temat narodzin Pana Jezusa, a także omawiamy wydarzenie Zwiastowania Maryi. Archanioł Gabriel przybył do Maryi, aby zwiastować Jej, iż pocznie i porodzi Syna Bożego: „Oto poczniesz i porodzisz Syna”. Ukazujemy tło wydarzeń: wyjaśniamy, że Maryja była panną, to znaczy kobietą, która nie miała męża. Stąd Jej pytanie do anioła: „Jakże się to stanie, skoro nie znam męża swego?”. Jego odpowiedź odsłania Jej i nam prawdę: „Duch Święty zstąpi na Ciebie...”. Tak więc życie Zbawiciela nie poczęło się z miłości

czysto ludzkiej, tylko w wyniku działania Ducha Świętego, który przeniknął ciało-lono Maryi. Dopiero w kolejnych tygodniach Maryja miała zostać poślubiona Józefowi. Stąd też wynikały obawy Maryi, jak to wydarzenie przyjmie jej małżonek. Bóg jednak nie zostawił Maryi samej i pomógł jej – Anioł Pański ukazał się Józefowi we śnie i objawił mu prawdę o narodzinach Mesjasza. To zdarzenie nazywamy zwiastowaniem Józefa. Kolejne tygodnie życia Maryi i Józefa to czas przygotowania na narodziny Pana Jezusa.

4. **Przygotowanie do świąt Bożego Narodzenia.** Wzorem Maryi i Józefa przygotowujemy się na narodziny Pana Jezusa przez 4 tygodnie, a czas ten nazywamy Adwentem. W przeżywaniu tego okresu pomagają nam wieńce adwentowe w kościołach i domach. Adwent, chociaż nie ma charakteru pokutnego, tak jak Wielki Post, to jest czasem nawrócenia i przygotowania serca na narodziny Zbawiciela przez modlitwę, dobre uczynki, uczestnictwo w roratach i przez spowiedź.

5. **Oczekiwanie na drugie przyjście Pana Jezusa.** W Adwencie także przypominamy zapowiedź powtórnego przyjścia Pana Jezusa na świat i na nie oczekujemy. Ten zapowiadany przez starotestamentowych proroków powrót Chrystusa na Ziemię w czasach ostatecznych nazywany jest paruzją.

Podsumowanie katechezy

Kartka świąteczna. Rozdajemy uczniom przygotowane częściowo projekty graficzne lub zapowiadamy na wcześniejszej katechezie, żeby przynieśli swój papier do wykonania kartki (tradycyjnej lub składanej). Innym rozwiązaniem może być wykorzystanie starych kartek bożonarodzeniowych. W projekcie kartki uczniowie umieszczają cytaty z Biblii dotyczący Bożego Narodzenia oraz układają życzenia świąteczne. Katecheta rozdaje uczniom gotowe cytaty lub daje polecenie, aby poszukali ich np. w Ewangelii św. Mateusza i św. Łukasza, rozdz. 1 i 2 (trzeba przygotować Biblię dla każdego ucznia lub zapowiedzieć na wcześniejszej katechezie, żeby przynieśli swoje).

KARTA PRACY

Zadanie 1. Przykłady cytatów:

Oto Dziewica poczne i porodzi Syna, któremu nadadzą imię Emmanuel, to znaczy: „Bóg z nami”. (Mt 1, 23)

Porodziła swego pierworodnego Syna, owinęła Go w pieluszki i położyła w żłobie, gdyż nie było dla nich miejsca w gospodzie. (Łk 2, 7)

Nie bójcie się! Oto zwiastuję wam radość wielką, która będzie udziałem całego narodu: dziś w mieście Dawida narodził się wam Zbawiciel, którym jest Mesjasz Pan. (Łk 2, 10–11)

Gdy ujrzeli gwiazdę, bardzo się uradowali. Weszli do domu i zobaczyli Dziecię z Matką Jego, Maryją; upadli na twarz i oddali Mu pokłon. (Mt 2, 10–11)

Miejsce na cytaty biblijny

Miejsce na życzenia

Poezja na lekcjach języka polskiego. Konspekt zajęć na podstawie wiersza „Przygody dla ochłody” Barbary Kosmowskiej

Laura Migas-Puch

CELE OGÓLNE (CELE DYDAKTYCZNE)

- kształcenie umiejętności analizy i interpretacji tekstu literackiego,
- opanowanie precyzyjnego odpowiadania na pytania,
- sprawność w wyszukiwaniu szczegółowych informacji.

CELE OPERACYJNE (OSIĄGNIĘCIA UCZNIWA)

- słuchanie ze zrozumieniem,
- czytanie tekstu lirycznego ze zrozumieniem,
- kształtowanie wrażliwości estetycznej,
- wyciąganie wniosków na podstawie dyskusji,
- wskazywanie związków analizowanego wiersza z otaczającym światem,
- wyrażanie uczuć i nastroju barwami,
- odnajdywanie epitetów (określeń) w tekście.

FORMY I METODY PRACY

- praca indywidualna,
- praca w parach,
- ćwiczenia praktyczne,
- dyskusja,
- ćwiczenie twórcze.

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

- wiersz „Przygody dla ochłody” Barbary Kosmowskiej, opublikowany w: „Asystent. Pismo nauczyciela polonijnego”, nr 28,
- karta pracy.

PRZEBIEG LEKCJI

Czynności organizacyjne

- Przywitanie uczniów. Sprawdzenie obecności.

Laura Migas-Puch – absolwentka Wydziału Filologii Polskiej UJ i Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie oraz studiów podyplomowych z dziennikarstwa. Nauczycielka w polskich szkołach kształcących oraz w amerykańskiej szkole publicznej.

- Przedstawienie tematu lekcji: *Jakie są Twoje ulubione „przygody dla ochłody”?* Interpretujemy wiersz o zimie.

Część właściwa

1. Wprowadzenie. Nauczyciel pyta uczniów: Jakie są wasze ulubione zajęcia, aktywności zimowe? Za co uwielbiacie zimę? Z jakich powodów jej nie lubicie?
2. Prowadzący czyta wiersz na głos. Następnie każdy uczeń otrzymuje kopię utworu i czyta go samodzielnie.
3. Rozumienie wiersza. Uczniowie podkreślają w tekście wyrazy, których nie rozumieją. Nauczyciel rozmawia z klasą i wyjaśnia trudniejsze słowa.
4. Prowadzący rozdaje karty pracy. Uczniowie wykonują po kolei wszystkie zadania w niej zawarte (praca indywidualna).
5. Po skończeniu karty pracy prowadzący pozwala uczniom na skonsultowanie odpowiedzi z koleżanką/kolegą z ławki (praca w parach).
6. Wyjaśnia polecenie do kolejnego zadania, które będzie zakończeniem lekcji (praca twórcza).
Polecenie: Stwórz ilustrację do przeczytanego wiersza. Zwróć uwagę na detale (dowolna metoda plastyczna).

Zakończenie zajęć

KARTA PRACY

Zadanie 1

Kto mówi? Ustal, kto jest podmiotem lirycznym wiersza. Spróbuj go scharakteryzować.

Zadanie 2

Do kogo mówi? Czy można ustalić, do kogo skierowane są słowa wiersza? A może jest to monolog wewnętrzny?

Zadanie 3

O czym mówi? Spróbuj określić główny temat wiersza, zwracając uwagę na jego tytuł.

Zadanie 4

Po co mówi? Ustal, jaki jest cel tej wypowiedzi.

Zadanie 5

Odbiór czytelnika. Jakie emocje wzbudził w Tobie wiersz?

Zadanie 6

Szukanie informacji w tekście. Wypisz wymienione w wierszu sporty/ zajęcia zimowe.

1. _____
2. _____
3. _____

Zadanie 7

Analiza i interpretacja. Pokoloruj na niebiesko cechy opisanej w wierszu pory roku.

ciepła	zimna	słoneczna	mroźna
zła	ekscytująca	gorąca	długa

Uczniowie o Mikołaju Koperniku

Pomnik Mikołaja Kopernika w Krośnie

Polska Szkoła Sobotnia przy Parafii św. Cyryla i Metodego, Brooklyn, NY

Natalia Wojnar: *Mikołaj Kopernik przeszedł do historii jako wielki naukowiec i niezwykła osoba. Wzorując się na Koperniku, wszyscy mamy szansę osiągnąć w życiu coś, co sprawi, że za setki lat będziemy autorytetami dla nowych pokoleń ludzi na całej Ziemi. [...]*

Polska Szkoła Doksztalająca im. Zbigniewa Herberta, Copiaque, NY

Ryan Wesolowski: *Mikołaj Kopernik jest dla mnie wielkim autorytetem i wzorem do naśladowania. [...] był on geniuszem, nowoczesnym uczonym, wizjonerem, a jego cechy charakteru, takie jak: mądrość, pewność siebie, odwaga, kreatywność, pracowitość są dla mnie godne naśladowania. Podziwiam go i jestem dumny, że Mikołaj Kopernik był Polakiem. [...]*

Polska Szkoła im. św. Jadwigi Królowej, Ridgewood, NY

Julia Baran: *Pomimo że Mikołaj Kopernik żył wiele setek lat temu, jego osoba jest wzorem do naśladowania. Jego postawa uczy nas wiary we własne siły. Działalność Kopernika bardzo mnie inspiruje. Jego odwaga, chęć zgłębiania wiedzy, wszechstronność to cechy charakteru, które na pewno są zawsze przydatne, szczególnie we współczesnym świecie. [...]*

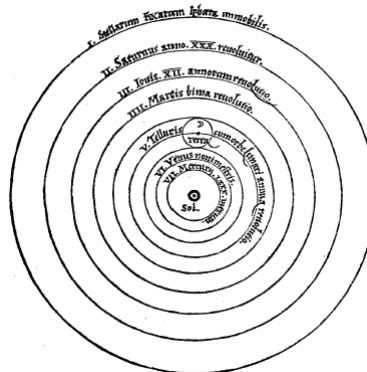
Julia Wysokinska: *Jestem dumna, że Mikołaj Kopernik (1473–1543), wielki uczony, człowiek mający ogromny wkład w rozwój nauki, był Polakiem. [...]*

Na progu mojej dorosłości chciałabym uczyć się od Mikołaja Kopernika, chciałabym być odważna, nie bać się, szukać, dociekać, poświęcać swój czas na odkrywanie rzeczy pięknych, ważnych i nowatorskich. [...]

Polska Szkoła Sobotnia im. bł. ks. Jerzego Popiełuszki, Derby, CT

Jakub Poznanski: *Mikołaj Kopernik jest bardzo dobrym wzorem do naśladowania dla młodych osób. Próbował być coraz lepszy w tym, co robi i na tyle odważny, żeby kwestionować ówczesną wiedzę wbrew istniejącym wówczas poglądom. Nie ugiął się przed napiętowaniem i nie bał się osmieszenia, odważnie bronił prawdy. [...]*

Andrew Adrian Sidorowicz: *Mam nadzieję, że postać Mikołaja Kopernika stanie się dla młodzieży inspiracją do aktywnego i szlachetnego życia oraz odważnego podejmowania nowych wyzwań stawianych przez życie. [...] Przyczyni się do kształtowania postawy obywatelskiej i poczucia tożsamości narodowej. [...]*

Szczęśliwej drogi do Betlejem... z książką

Agnieszka Hałubiec

Agnieszka Hałubiec – absolwentka kulturoznawstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach i edytorstwa Uniwersytetu Wrocławskiego. Redaktorka publikacji, recenzentka literacka, animatorka kultury literackiej. Autorka bloga <http://domksiazki.net.pl>

Ernest Bryll, *Betlejem*, ilustr. Magdalena Bryll, Poznań 2009, Wydawnictwo Zysk i S-ka

Wielu czytelników rozpoczyna nowy rok od przyłączenia się do akcji „Przeczytam 52 książki w roku” – „52 Book Challenge”, czyli w praktyce jedną książkę w tygodniu. Nigdy oficjalnie nie uczestniczyłam w tej akcji, ale mam ją „w tyle głowy”. Od kilku lat skrupulatnie notuję, robię zestawienie książek, które przeczytałam w konkretnym roku. Dane te mają wartość nie tylko statystyczną, ale także jakościową. Lubię pod koniec roku spojrzeć na

swoje literackie wyprawy i ocenić, ile z nich było udanych, a które stanowiły bolesne rozczarowania. Tak będzie i tym razem, gdy podsumowań przyjdzie czas. Niezależnie od tego, czy przewagę zdobędą zachwyty, czy rozczarowania, uważam, że ostatnie dni roku należy zamknąć dobrą, a nawet bardzo dobrą lekturą. A wiadomo, grudzień ma swój wyjątkowy wymiar, bo świąteczny.

I chcąc pozostać w tej świątecznej atmosferze, na końcówkę tego roku, na świąteczny czas proponuję lekturę „na temat”. Książkę, która ma już swoje lata (choć ja dysponuję nowszym wydaniem), opisywaną w katalogach bibliotecznych jako „opowiadania dla dzieci” – ja jednak twierdzę, że to znakomita propozycja również dla dorosłych. Dlatego w ubiegłym roku, w pewien grudniowy dzień w lokalnej księgarni kupiłam wszystkie dostępne wówczas egzemplarze, które powędrowały do przyjaciół jako część świątecznego prezentu. W tym potężnym zagubieniu i rozedrgananiu, jakie nam towarzyszy od lat, zaproponowałam im lekturę, która przynosi równowagę i sens, czyli – „Betlejem” Ernesta Brylla, w wydaniu z 2009 roku z wspaniałymi ilustracjami Magdaleny Bryll. Teksty, które wzruszają, dotykają sedna, tak dziś rozmytego.

Interesująca jest geneza tej książki, o której sam autor tak opowiada:

Zbliżało się Boże Narodzenie. Ciekawe, kilkuletnie dziecko – Magda, nacierało, więc nie miałem wyboru i napisałem tę książkę. Pisałem po prawdzie z miłości, ale i po to, żeby odzyskać się od uporczywych i niemożliwych pytań córki. Pytania były w rodzaju: a co byśmy zrobili, gdyby teraz pokazał się anioł i zawołał nas do Betlejem? Kiedy twierdziłem, że nic (no, bo co byśmy zrobili?), dziecko nie chciało wierzyć.

I powstała książka dla córki, która dziwi się, że nikt w całkiem wielkim mieście nie zaprasza do domu kobiety, która jest w ciąży, że malutki Jezus marznie, i jeszcze z powodu miliona innych „zadziwień i dlaczego” dziecka. W mojej opowieści jest więc Jezus, Józef i Maryja,

Trzej Królowie i Gwiazda. Ale są i anioły, co stoją przy śmietnikach, bo wszystko dzieje się w nas, wśród naszych blokowisk i domów.

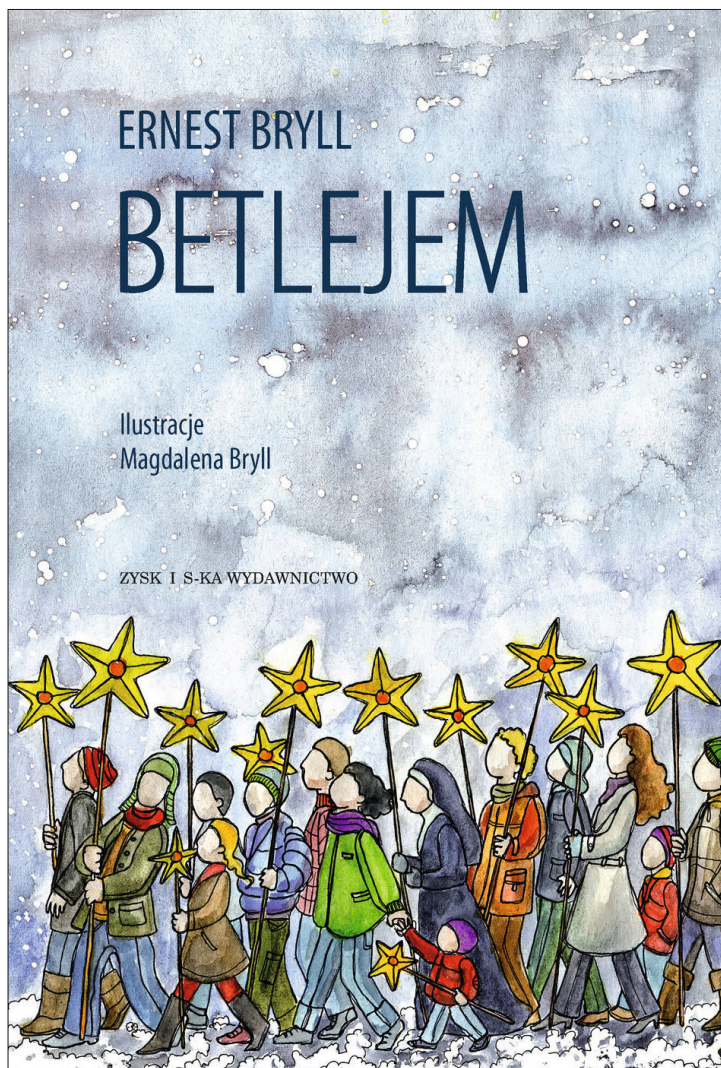
Bardzo się namęczyłem, opowiadając tak, żeby zrozumiała. Ale nikt przecież pytać o Boże Narodzenie nie przestaje, więc teraz moja córka, całkiem już dorosła, po dwudziestu latach, pyta samą siebie, ilustrując opowieść Betlejem. Może teraz, po dwudziestu latach, pomożemy innym tatusiom i mamom udręczonym pytaniami „dlaczego”.

I taki prezent daje nam autor. To skromny objętościowo tomik prozy i poezji. Czułej, delikatnej, rozlewającej ciepło w sercu. Piękne spojrzenie na Boże Narodzenie okiem współczesnego człowieka, pokazujące to wielkie wydarzenie w niezwykłym odcieniu naszego tu i teraz. Mnie zawsze wzrusza i przynosi równowagę. Zbliża do sedna, wprowadza ponownie na właściwą ścieżkę. Ilustracje są w pełnej łączności z treścią. Cudownie ją dopełniają, dopowiadają, autentycznie ilustrują. I są kolejnym powodem do wzruszeń. Zwraca uwagę, że postacie, namalowane ręką Magdaleny Bryll, córki autora, nie mają wyrazu twarzy ani oczu. Mogą przypominać nas samych, zabieganych, zagubionych, nierozpoznanych, ślepych. Czasem już nawet pozbawionych emocji, a przede wszystkim wglądu w to, co najważniejsze. Serdecznie Państwu polecam i życzę szczęśliwej drogi do Betlejem! Niczego ani nikogo nie zgubcie w tej wędrówce! Przede wszystkim sensu! Na zachętcę jeden z wierszy...

Ernest Bryll „Ktoś pukał”

Ktoś pukał do drzwi naszych,
Aleśmy nie słyszeli
Ledwo starczyło czasu
Opłatkami się podzielić.

Ktoś odszedł z naszych domów...
Wędruje, puka dalej,
A my, dla nieznanym,
Stawiamy biały talerz.

Takeśmy się spieszyli,
Kłócili i cieszyli,
Że wszystko pogubili
Z tej najważniejszej chwili.

Życzymy najlepszego,
Opłatek każdy kruszy
I nikt nie wie dlaczego
Samotność ma na duszy.

Ktoś pukał do drzwi naszych,
Aleśmy nie słyszeli.
Ledwo starczyło czasu
Opłatkami się podzielić.

ŻYCIE WYMAGA OD CIEBIE WYSTARCZAJĄCO WIELU ZOBOWIĄZAŃ

Sprawy finansowe pozostaw nam

Od 1976 roku, Polsko-Słowiańska Federalna Unia Kredytowa służy Polonii, oferując pełny zakres usług i produktów finansowych dla całej rodziny. Dzięki zaufaniu i lojalności Członków PSFCU, dbamy również o siłę całej polonijnej społeczności w USA.

*Odwiedź jeden z dwudziestu oddziałów PSFCU
w stanach Nowy Jork, New Jersey, Illinois i Pensylwania
lub otwórz konto przez Internet na **www.NaszaUnia.com!***

NASZA UNIA TO WIĘCEJ NIŻ BANK!

Do otwarcia konta obowiązują zasady członkostwa. Inne ograniczenia mogą obowiązywać.